

OCHRONA RZEPAKU NA WCZESNĄ WIOSNĘ

W ostatnich latach w naszym kraju obserwuje się stabilizację powierzchni uprawy rzepaku. Tendencja ta prawdopodobnie będzie się utrzymywać, bo chociaż jest to roślina wymagająca pod względem jakości gleby, warunków klimatycznych, przedplonu, nawożenia i staranności uprawy, to jednak charakteryzuje się dużym potencjałem plonotwórczym i jej uprawa może być teoretycznie wysoce opłacalna.

Intensyfikacja uprawy rzepaku, jak również bardzo długi okres wegetacji zwiększają ryzyko pojawiania i rozprzestrzeniania się chorób, głównie powodowanych przez patogenne grzyby. W rezultacie każdego roku mamy do czynienia ze stratami plonu rzepaku, uzależnionymi od nasilenia wystąpienia poszczególnych chorób. W sprzyjających warunkach klimatycznych straty te mogą sięgać 50%, a w przypadkach poważnych epidemii nawet 70%.

Wczesna wiosna (ruszenie wegetacji) jest okresem, w którym należy rozważyć możliwość zastosowania chemicznej ochrony rzepaku przed patogenami.

Wykonanie zabiegu w tym okresie ma duże znaczenie zwłaszcza dla gospodarstw, w których spodziewamy się zbioru plonów na wysokim poziomie.

Najważniejszymi chorobami występującymi w okresie wczesnowiosennym na rzepaku ozimym, mogącymi spowodować poważne straty w plonie są: sucha zgnilizna kapustnych, czerni krzyżowych, szara pleśń i jasna plamistość liści rzepaku cylindosporioza. Skuteczne zwalczanie wymienionych chorób wymaga ich umiejętnego rozpoznania, a następnie zastosowania odpowiedniego fungicydu.

Sucha zgnilizna roślin kapustnych (*Leptosphaeria biglobosa*, *L. maculans*) jest jedna z najgroźniejszych chorób rzepaku zarówno w Polsce jak i na świecie. Ocenia się, że straty spowodowane tą chorobą w Polsce mogą sięgać nawet do 25% plonu.

Źródłem infekcji są resztki poźniwne i materiał siewny, a rozwój i przebieg choroby zależą w dużej mierze od czynników klimatycznych, takich jak temperatura i wilgotność. Objawy tej choroby mogą wystąpić w ciągu całego okresu wegetacyjnego na wszystkich częściach nadziemnych rośliny. U młodych roślin na szyjce korzeniowej obserwuje się brunatnienie i zwężenie u podstawy, co znacznie je osłabia.

Na wstępie wspomniano, że suchą zgniliznę powodują dwa gatunki grzyba.

Konsekwencją tego są różnicowane objawy, co niewątpliwie utrudnia identyfikację choroby. Przed ukazaniem się właściwych plamistości w miejscach porażenia, powstaje chlorotyczna lub zielonożółta plama, która następnie zmienia barwę. Jeżeli jest ona spowodowana przez grzyb *L. biglobosa*, to przeważnie jest barwy beżowej lub żółtej z brązową obwódką. Z kolei *L. maculans* objawia się w postaci zielono-szarych plam, które z czasem przemieniają się na jasnoszare i nie są otoczone brązową obwódką. Plamy na liściach często przylegają do nerwów liściowych.

Mają różnicowany kształt, najczęściej są owalne. Wielkość plam też jest różnicowana, ich długość i szerokość wynosi od 0,5 cm do 2 cm. Wspólną cechą i objawem etiologicznym jest obecność owocników grzyba (piknidiów), co widoczne jest w postaci czarnych najczęściej licznych punktów, rozproszonych na powierzchni plamy. Opisane objawy na liściach widoczne są przez cały sezon wegetacyjny. Tkanka plam jest stopniowo niszczone przez grzyb i po pewnym czasie może się wykruszyć.

Wtedy obserwuje się w miejscu porażenia "dziurę" otoczoną chlorotyczną lub brązową obwódką.

Wiosną i latem grzyby powodujące suchą zgniliznę atakują także pęd główny i rozgałęzienia boczne rzepaku. Spowodowane przez nie plamy obejmują prawie 3/4 (rzadziej cały) obwodu łodygi.

Gdy plamy wywoływane są przez *L. biglobosa*, to ich barwa jest brązowa lub szara, a na powierzchni plam widoczne są czarne piknidia. W przypadku tego sprawcy choroby, plamy usytuowane są najczęściej kilkanaście lub kilkadziesiąt centymetrów nad powierzchnią gleby.

Z kolei plamy powodowane na łodygach przez *L. maculans* mają barwę brązową lub brunatnobrązową i również pokryte są licznymi owocnikami widocznymi jako czarne punkty. Plamy powodowane przez *L. maculans* obserwowane są najczęściej na podstawie łodygi i w części przyziemnej łodygi do 5-15 cm nad glebą. Skutkiem porażenia szyjki korzeniowej przez suchą zgniliznę jest odcięcie dopływu wody i substancji pokarmowych do różnych części roślin, a w okresie dojrzewania wyleganie rzepaku. Oba gatunki grzybów atakują także łuszczyny.

Plamy na nich mają podobny wygląd jak opisano powyżej, tylko z oczywistych względów są niewielkie. Porażenie łuszczyn jest równoznaczne z możliwością przenoszenia się choroby wraz z nasionami.

Zarodniki grzyba *Phoma lingam* trafiają też na nasiona inną drogą - z porażonych pędów podczas omlotów.

Czerń krzyżowych (*Alternaria spp.*) na całym świecie uważana jest za groźną chorobę rzepaku. Straty plonu z powodu jej wystąpienia, szacuje się do 30%, a straty oleju spowodowane infekcją nasion mogą sięgać 15-36%. Źródłem infekcji jest materiał siewny oraz resztki poźniwne pozostające w glebie, a rozwojowi choroby sprzyja umiarkowany, wilgotny klimat z dużą ilością opadów. Warunki te sprzyjają zarodnikowaniu grzyba i porażaniu roślin. Objawy choroby na rzepaku występują na różnych częściach rośliny i mogą się pojawić we wszystkich stadiach rozwoju. Na łodygach występują brunatno czarne, owalne lub podłużne plamy, nieco zagłębione i wyraźnie odgraniczone od zdrowej części. Na liściach powstają zwykle drobne, brunatno czarne plamki, które z biegiem czasu powiększają się. Na części plam występują charakterystyczne, współśrodkowe pierścienie. Charakterystyczna cecha jest pokrywanie się porażonych tkanek czarnym nalotem trzonków i zarodników konidialnych. Na łuszczynach obserwuje się czarne, początkowo małe okrągłe plamki, które później zlewają się ze sobą zajmując całą powierzchnię łuszczyny. Infekcja młodych łuszczyn może spowodować nieprawidłowe wykształcenie nasion, natomiast w przypadku starszych dochodzi do obumarcia i pęknięcia, co powoduje przedwczesne osypywanie się nasion. To z kolei jest przyczyną znacznych strat plonu.

Cylindrosporioza roślin kapustnych (*Cylindrosporium concentricum*) zwana również jasną plamistością liści występuje na różnych roślinach kapustnych: kapuście, kalafiorze, brokułach, a w ostatnich latach również coraz częściej na rzepaku. Rozwój choroby jest determinowany przez różne czynniki klimatyczne, głównie temperaturę i wilgotność. Optymalnymi warunkami dla zajścia infekcji są: temperatura w granicach 4-20°C i długotrwała wysoka wilgotność. Choroba ta występuje więc w dużym nasileniu przede wszystkim w latach o łagodnych i wilgotnych zimach. Objawy cylindrosporiozy występują na wszystkich organach rzepaku - liściach, łodygach, kwiatach i łuszczynach. Na liściach pojawiają się nieregularne, spękane plamy w postaci jasnego, mączystego nalotu. Plamy z czasem łączą się ze sobą, a porażone liście żółkną, ulegają zniekształceniu i więdną, a na skutek silnej infekcji mogą zamierać. Na łodygach pojawiają się wydłużone, białoszare plamy z czarnymi cętkami na ich obwodzie. Porażeniu mogą ulegać również łuszczyny, które ulegają deformacji: przedwcześnie dojrzewają.

Szara pleśń (*Botrytis cinerea*) jest bardzo powszechnie występująca choroba. Patogen wywołujący szarą pleśń atakuje ponad 200 gatunków roślin, wiele bardzo ważnych z ekonomicznego punktu widzenia. Straty plonu w warunkach sprzyjających dla jej rozwoju mogą sięgać do 30%. Źródłem infekcji są porażone resztki poźniwne, natomiast wszelkie uszkodzenia roślin spowodowane mrozem lub przez szkodniki ułatwiają patogenowi wnikanie do tkanek. Rozwojowi choroby sprzyja duża wilgotność i temperatura w granicach 15-18°C. Szara pleśń może wystąpić na wszystkich organach nadziemnych rzepaku. Charakterystycznym objawem choroby jest pojawienie się na łodygach, liściach i łuszczynach szaro-brązowego nalotu grzybnicy z zarodnikami konidialnymi. Z upływem czasu może dojść do zamierania porażonych tkanek. Jeśli choroba wystąpi we wczesnym stadium rozwoju może doprowadzić nawet do całkowitego zamierania roślin.

Polskie Skłasy Rolne na sezon 2019 przygotowały do dyspozycji swoich klientów szereg produktów umożliwiających właściwą ochronę rzepaku ozimego. Zachęcamy do bezpośredniego kontaktu z naszymi doradcami w celu optymalnego podejścia do walki z patogennymi grzybami

Nasze zalecenia w rzepaku wiosna 2019

JESIEŃ | WIOSNA

